

Handledning (4 sid) + manus (17 sid)



Judarnas & muslimernas gemensamma historia

Judar och muslimer delar ett kulturellt arv, och har genom historien levt sida vid sida, på gott och ont. De delar heliga platser, högtider, musik, filosofi och religiösa berättelser. Denna filmserie tar oss med till 600-talet, där allt började med profeten Muhammeds uppenbarelse om en ny religion. Därefter tar vi oss genom historien och fram till idag. Filmerna skapar förståelse för dynamiken mellan religion, samhälle och kultur. Den visar också religionens funktion för människor som söker trygghet, sammanhang och identitet.

Judendomen och islam är två världsreligioner. De är båda abrahamistiska religioner, vilket betyder att de båda, tillsammans med kristendomen, berättar historien om Abraham och hans söner. Men sedan skiljer sig deras historier åt. Grundade på varsin tolkning av historien om Abraham utvecklades de båda religionerna i varsin riktning. Men det har inte betytt att de inte har haft något med varandra att göra.

Speltid: 52 min.

Från: 13 år

Ämne: Religion, Historia, Samhällskunskap, Värdegrund

Produktionsland:
Frankrike 2014

Svensk version:
© Filmo, 2015

Ansvarig utgivare:
Mia Lund Arnell

Filmnr: 7314

**För ytterligare
källinformation:**
Kontakta Filmo
08-445 25 50

Samexistens, 721 - 1789

Muhammeds efterträdare, Omar, ville att muslimer skulle leva i fred med judar och kristna. I det Omarianska kalifatet hade därför dessa grupper dhimmistatus, och fick beskydd och lov att utöva sin religion. Men det innebar också att de skulle acceptera islam som det överordnade religionen. Abbasiderna, med huvudsakligt fäste i Bagdad, tillät lärda från andra religioner att mötas på stadens offentliga platser. Det blev startskottet för en gyllene era av kulturell arabisk blomstring, som skulle vara i 500 år. Bagdad blev en intellektuell smältdegel där judiska, kristna och muslimska lärda samlades för att ägna sig åt filosofi och vetenskap. Tillsammans gjorde man stora framsteg inom bland annat astronomin. Man började också fundera över hur vetenskap och filosofi hängde samman med religionen. Strävan efter att med filosofisk argumentation kunna bevisa och legitimera sin religion kom i efterhand att kallas skolastik.

Men det var inte bara i Bagdad som denna fredliga samexistens fanns. I Spanien levde judar och muslimer sida vid sida, och staden Cordoba konkurrerade ständigt med Bagdad om att vara mest framstående. Trots den muslimska styret återfanns judar på höga samhällsliga poster, och folk kunde fritt umgås över religionsgränserna. Men freden fick ett abrupt slut i och med mordet på en högt uppsatt jude, och därefter följde en massaker som skulle rubba förtroendet mellan judar och muslimer under lång tid. Almohaderna, som var den här tidens muslimska väckelserörelse, tvingade judar och kristna att konvertera eller fly. Deras strängare version av islam ogillades även av många spanska muslimer, som hade levt ett gott liv i fred fram till dess. Även kristendomen blev under den här tiden strängare, och 1099 nådde korstågen Jerusalem. Muslimer och judar massakrerades, och än en gång fann de att de stred vid varandras sida. När Jerusalem



en tid senare erövrades av muslimerna menade den dåvarande sultanen Saladin att Jerusalem skulle vara en stad för alla skriftens folk, och lät därför de kristna lämna staden oskadda. Han brände inte heller några kyrkor, och tvingade inte fram konvertiter.

Under tiden blev läget allt mer spänt i Europa. Muslimerna hade tappat mark i Spanien, och katolicismen vann ny mark. Från 1300-talet och framåt tvingades många judar och muslimer att konvertera, och 1480 inleddes inkquisitionen i Spanien och Portugal. De muslimer och judar som misstänktes utöva sin religion i hemlighet avrättades. Det blev slutet för den gyllene perioden av fred i al Andalus. Många av judarna som levt där flydde till det Ottomanska riket, där de togs emot med öppna armar på grund av sina stora kunskaper om kultur, vetenskap och administration. Många, både judar och muslimer, tog också sin tillflykt till Nordafrika. Samtidigt växte den europeiska dominansen, och från Frankrike spreds upplysningens idéer om frihet och jämlikhet.

Nyckelord

Judar, muslimer, religion, arabvärlden, identitet, Israel, Palestina, teologi, förintelsen, Jerusalem.

Begreppslista

- Teologi
- Polyteism
- Hadith
- Torarulle
- Abrahamitiska religioner
- Dhimmi
- Profet

- Inkquisitionen
- Skolastik
- al Andalus
- Korståg
- Den gyllene perioden
- Franska revolutionen
- Upplysningen
- Pan-islamisk
- Pogrom
- Antisemitism
- Förintelsen
- Sionism
- Geopolitik
- Polarisering
- Identitetsmarkör
- Israel-Palestinakonflikten
- Diaspora
- Nakba
- Kolonialism
- Post-kolonialism
- Konvertit

Frågor efter visning

1. Vad menas med den gyllene perioden?
2. Vad var startskottet för denna era?
3. Vilka två städer var centrum för denna period?
4. Vilket område menar man när man säger al Andalus?
5. Vad ägnade man sig åt i städerna?
6. Vilka händelser avslutade den gyllene perioden?
7. Vad var målet med korstågen under sekelskiftet 1000-1100-talen?
8. Hur gick det till när Jerusalem erövrades av muslimerna?
9. Vad var inkquisitionen?
10. Hur kan man förklara den framväxande europeiska dominansen från 1500-talet och framåt?



Diskussionsövningar i grupp:

Filmen du sett tar upp ett för många laddat ämne. Serien "Muslimernas & judarnas gemensamma historia" har ambitionen att sammanfatta nära tvåtusen år på färre än fyra timmar. Så här är några förslag på frågeställningar att diskutera efter att ni sett en eller flera av filmerna i serien:

- Fundera över vems historia som berättas i filmen?
- Vilket bildval har man gjort?
- Vilka är det som intervjuas?
- Går det att ifrågasätta fakta som presenteras?
- Tycker du att man borde vinklat berättelsen på något annat vis? Motivera ditt svar.
- Upplever du att filmen/filmerna som objektiva eller subjektiva. Motivera ditt svar.



Internetkällor

<http://www.so-rummet.se/kategorier/religion/islam/islams-historia> - SO-rummet om Islams historia.

<http://blog.svd.se/historia/2014/06/16/hur-kunde-araberna-erovra-ett-varldsvalde/> - Svenska Dagbladet om Islams expansion.

http://www.svd.se/forsvarstal-for-en-fortalad-civilisation_3583620 - Svenska Dagbladet om det muslimska civilisationsarvet.

<http://www.popularhistoria.se/lasarfragor/2012/11/varfor-dominerar-islam-i-mellanostern/> - Tidskriften Populär historia om Islams dominans i mellanöstern.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/muhammed-%E2%80%93-profeten-som-forandrade-varlden/> - Tidskriften Populär historia om Muhammed.

<http://www.levandehistoria.se/fakta-fordjupning/antisemitism> - Forum för levande historias hemsida med fördjupning om antisemitism.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/europas-judar-under-medeltiden> - SO-rummet om Europas judar under medeltiden.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/judarnas-aldsta-historia> - SO-rummet om judars historia från forntiden.

<http://www.so-rummet.se/fakta-artiklar/forenklat-om-palestinakonflikten> - SO-rummet om Palestinakonflikten.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/spaniens-judiska-drama/> - Tidskriften Populär historia om judar i Spanien under medeltiden.

<http://www.sakerhetspolitik.se/Konflikter/Israel-Palestina/> - Myndigheten för samhällsskydd och beredskap om Israel-Palestinakonflikten.

<http://www.popularhistoria.se/artiklar/den-judiska-statens-fodelse/> - Tidskriften Populär historia om bildandet av staten Israel.

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Nakba> - Wikipedia om nakbadagen.

<http://www.ur.se/Produkter/188178-UR-Samtiden-Judisk-var-relationen-mellan-judar-och-muslimar-Judar-och-muslimar-i-Sverige-och-varlden> - Paneldebatt i UR om de judisk-muslimska relationerna i Sverige och världen.

www.ne.se - Nationalencyklopedin

www.google.se - Användbar sökmotor

www.dn.se - Dagens nyheter

<http://factlab.com/#lo=1> - Dagens nyheter skolsajt

www.wikipedia.se - Bra nätencyklopedi

www.filmo.se - Filmos hemsida

Kapitelindelning

Du kan välja att visa hela filmen eller ett speciellt avsnitt.

För starttider till respektive kapitel, se nedan.

Nr	Kapitel	Starttid:	Längd:
1	Inledning. Dhimmi-systemet. "De gyllene åren".	00:00	ca 16 min
2	Maktskifte. Almohader. Korstågen. Massakern på judar i Granada.	15:47	ca 16 min
3	Saladin. Katolicismens ökade inflytande. Inkquisition och religiöst förtryck. Avslutning.	31:51	ca 20 min
	Sluttid:	52:00	

Filmerna om judars och muslimers gemensamma historia passar bra för undervisning i samhällsorienterande ämnen i grundskolan och gymnasiet:

I årskurs 7-9, historia, sid 176-177, Lgr11

- Forna civilisationer, från förhistorisk tid till cirka 1700
- Industrialisering, samhällsomvandling och idéströmningar, cirka 1700–1900
- Imperialism och världskrig, cirka 1800–1950
- Demokratisering, efterkrigstid och globalisering, cirka 1900 till nutid
- Hur historia används och historiska begrepp:

I årskurs 7-9, religion, sid 189-190, Lgr11

- Religioner och andra livsåskådningar
- Religion och samhälle

I årskurs 7-9, samhällskunskap, sid 203, LGR11

- Beslutsfattande och politiska idéer

I gymnasiet, Samhällskunskap, sid 143, Gy11

Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor.

I gymnasiet, Historia 1b, sid 73, Gy11

- Industrialisering och demokratisering under 1800- och 1900-talen ...
- Olika historiska frågeställningar och förklaringar kring långsiktiga historiska förändringsprocesser ...
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. ...

I gymnasiet, Religionskunskap 1, sid 138, Gy11

- Individens och grupperns identiteter och hur de kan formas i förhållande till religion och livsåskådning ...